

VIAȚA ÎN MAREA NEAGRĂ

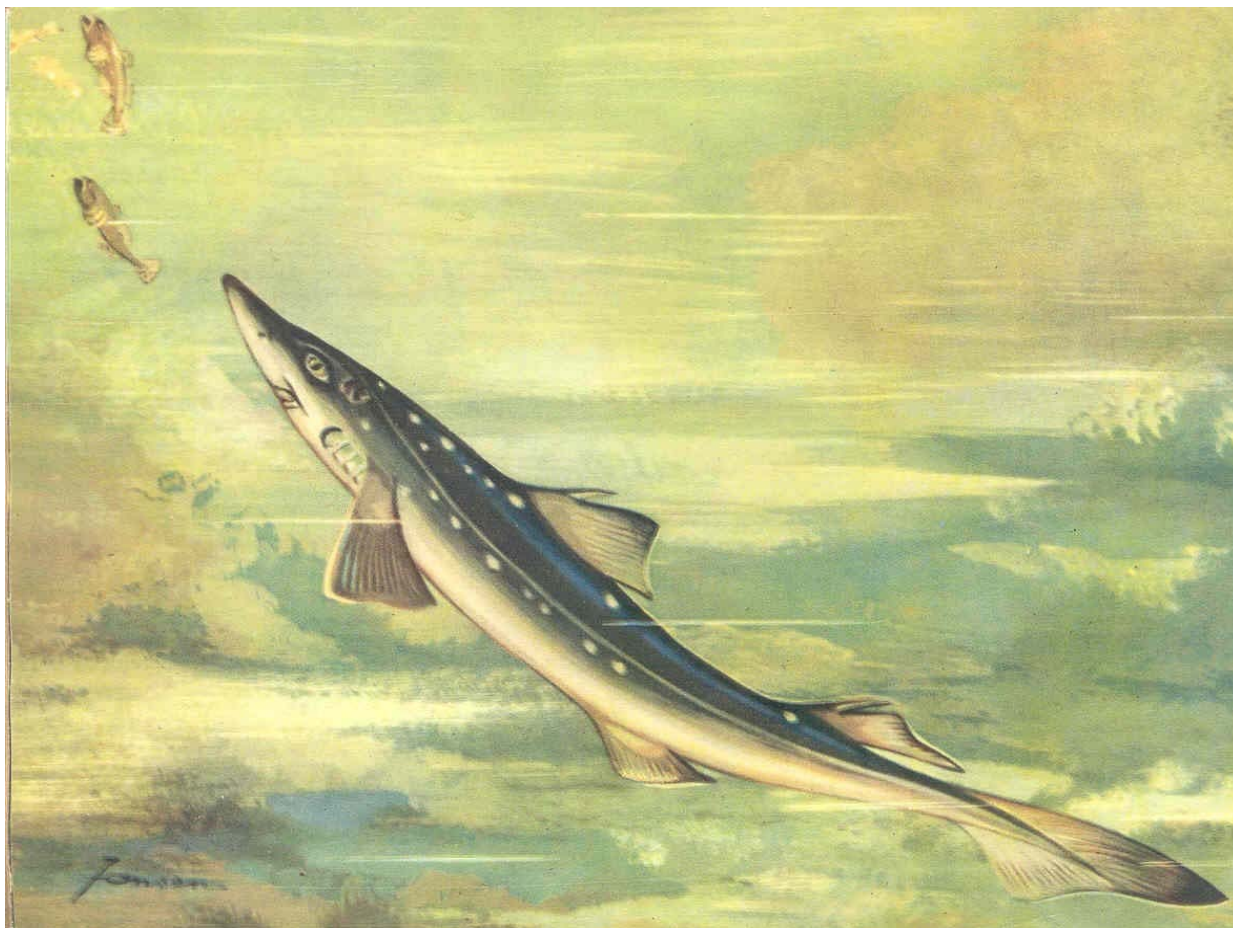
Enciclopedia copiilor

I. PEȘTII

MINISTERUL MEDIULUI ȘI GOSPODĂRIII APELOR
Direcția Managementul Resurselor de Apă
Serviciul Managementul Integrat al Zonei Costiere și Ape de Frontieră

București
Ianuarie 2006

RECHINUL (*Squalus acanthias*)*

Rechinul din Marea Neagră - denumit și „câinele de mare” - este mic în comparație cu semenii lui din oceane. Masculii, care au o lungime de până la 1,5 metri, sunt mai mici decât femelele cu 20-30 cm. Corpul rechinului este cenușiu-albăstrui, spatele și părțile laterale fiind pigmentate cu numeroase pete albăstrui sau albe. Rechinul este un dușman de temut al hamsiilor, guvizilor, scrumbiilor albastre și al altor pești mai mici, care trăiesc în Marea Neagră. Rechinii trăiesc singuri, dar, în perioada împerecherii (sfârșitul lunii februarie) se adună în grupuri restrânse. Interesant este că femelele nasc pui vii, care au o lungime de 25-30 cm. Ficatul rechinului se utilizează pentru prepararea uleiului de pește medicinal, bogat în vitamina A.

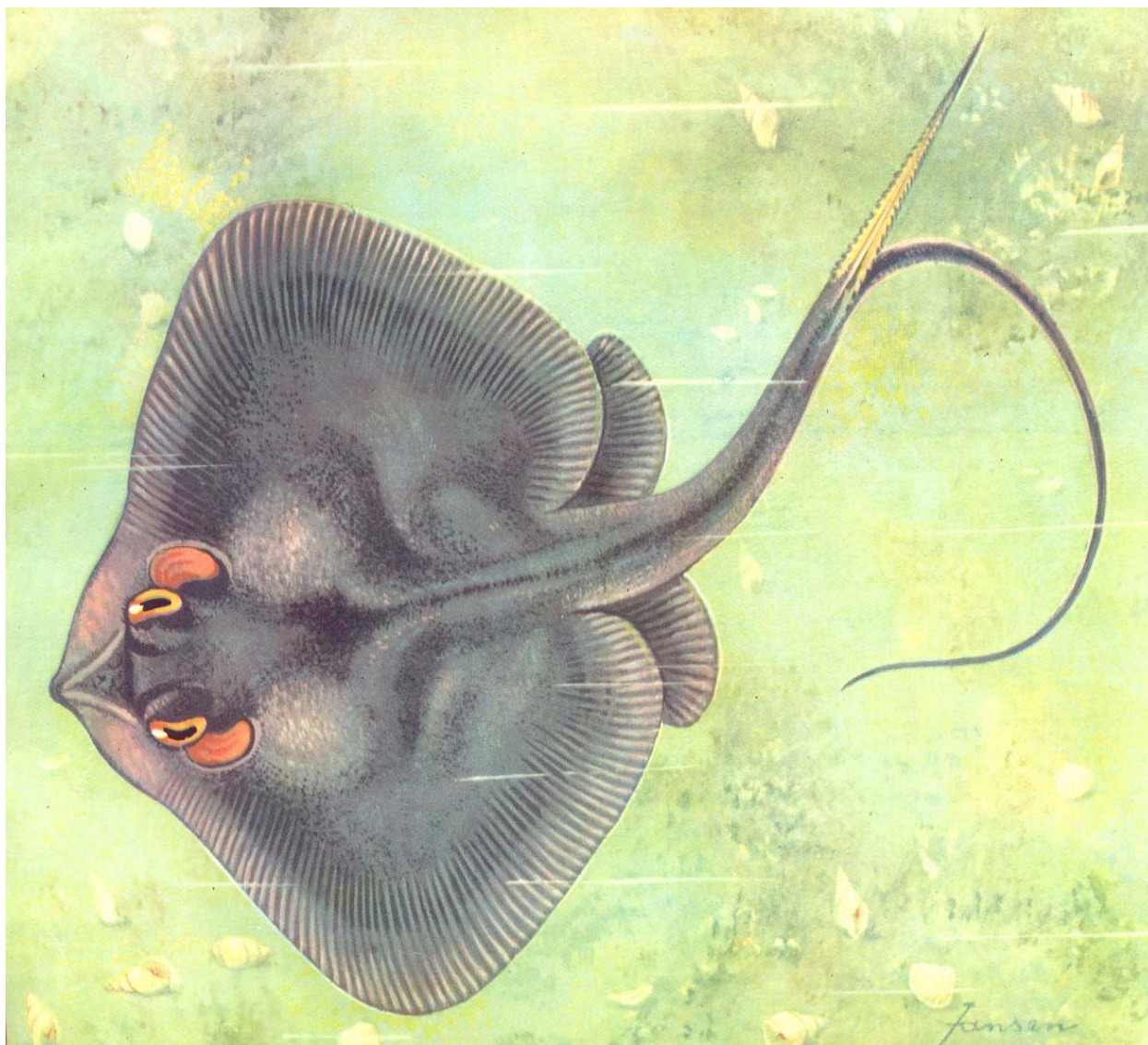
* - denumirea în limba latină a peștilor

VULPEA DE MARE - VATOSUL (*Raja clavata*)

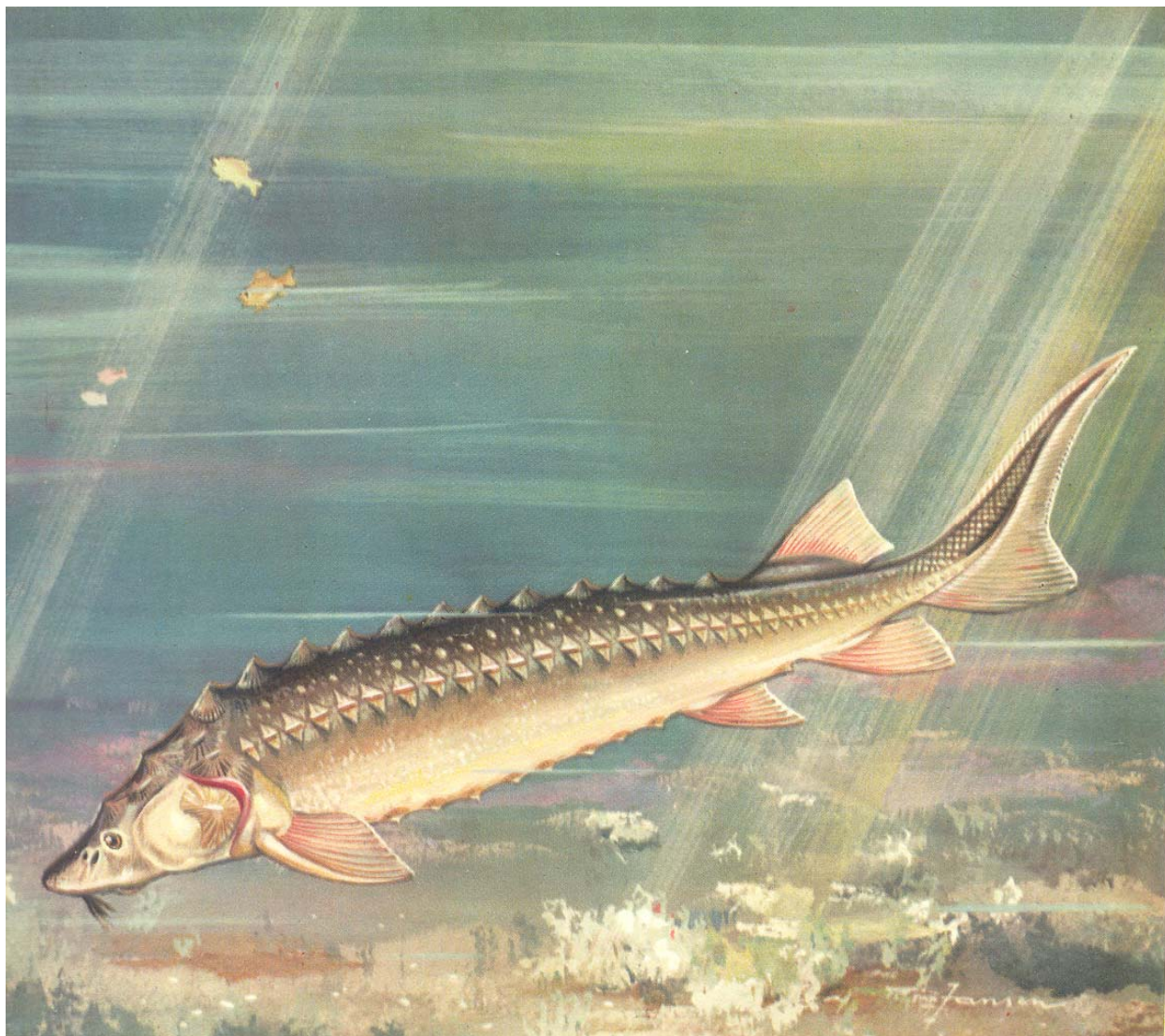
Vulpea de mare trăiește la o adâncime ce nu depășește 70 metri, pe fundul nisipos al mării. Folosește adesea anumite viclesuguri în urmărirea prăzii. Se hrănește cu peștișori sau crustacee. Este răspândită în Marea Neagră, Oceanul Atlantic, Marea Mediterană și în vestul Mării Baltice. Corpul vulpii de mare are forma unui romb, de culoarea nisipului, cu numeroase pete. Neobișnuită este poziționarea ochilor, care sunt dispuși pe partea dorsală a corpului. Pe burtă, vulpea de mare are țepi tociți. Pe spate și coadă, însă, țepii sunt ascuțiți. Are o lungime ce variază între 70 cm și 1,5 metri. Femela depune 6-10 ouă mari, din care, după 4-5 luni, ies puii. Din ficatul vulpii de mare se obține vitamina A.

PISICA DE MARE (*Trygon pastinaca*)

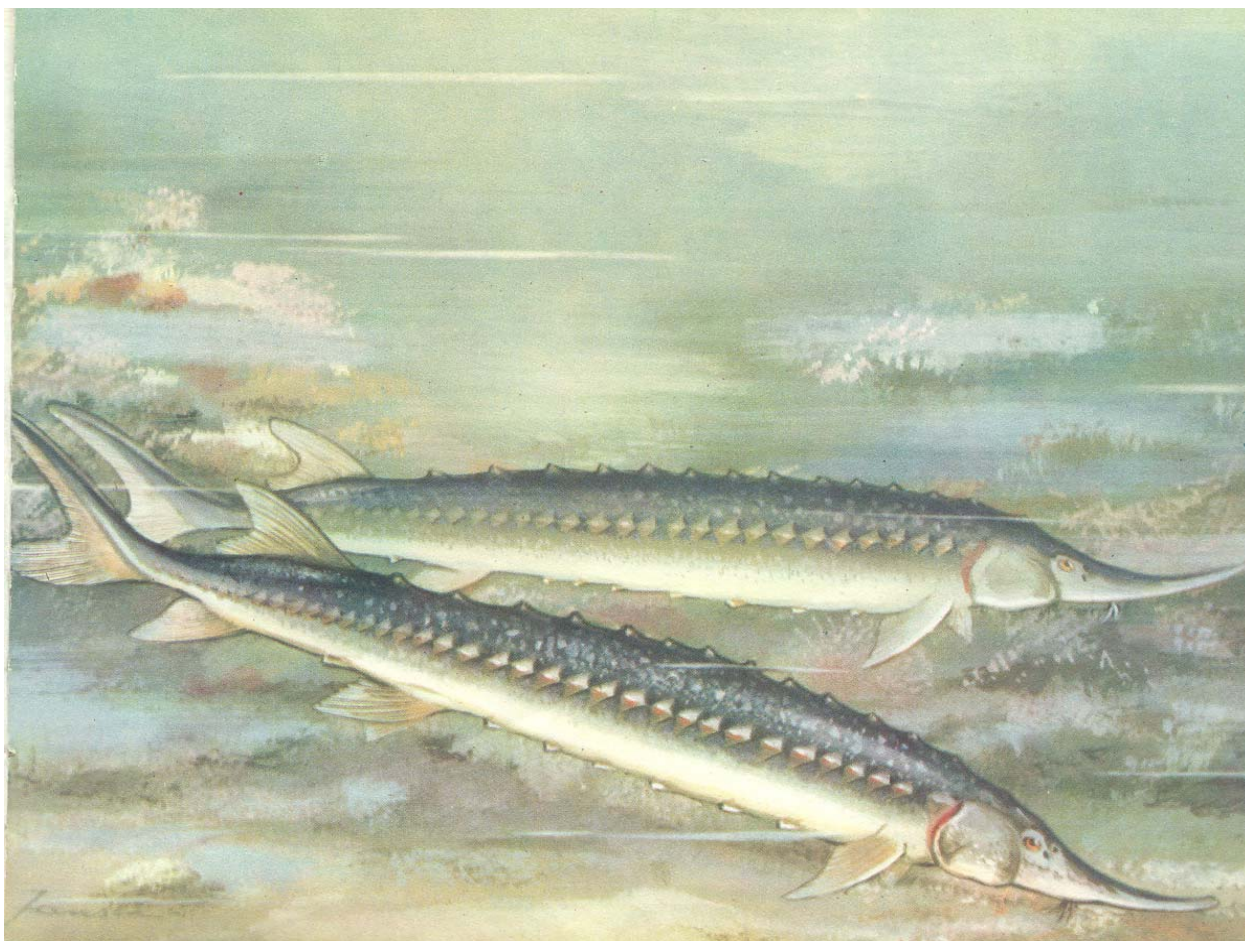
Pisica de mare trăiește în apa tuturor mărilor și oceanelor. Are corpul de formă rombică și o coadă lungă, cu 1-2 țepi veninoși. Pielea este netedă, de culoare cenușie-neagră sau verzuie-măslinie pe spate, iar pe burtă, albicioasă. Ajunge până la 60-70 cm lungime, uneori chiar la 2 metri și greutatea de 6-16 kilograme. Ca și vulpea de mare, se hrănește cu pești, moluște și crustacee. Pisica de mare naște pui vii, care măsoară între 30-33 cm lungime. Din ficatul ei se obține un ulei bogat în vitamine, cu proprietăți antirahitice.

NISETRUL (*Acipenser güldenstaedti*)

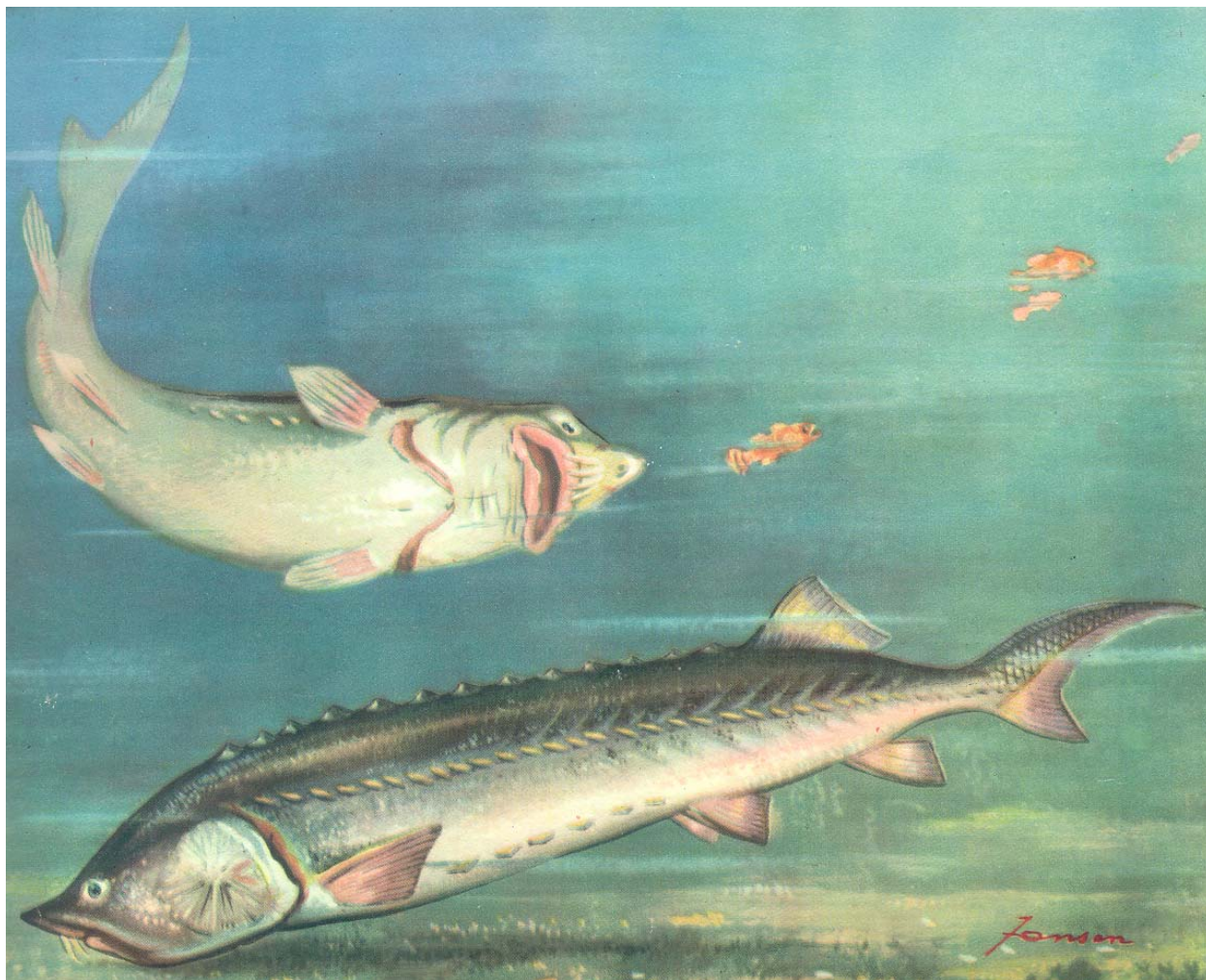
Nisetrul face parte din familia *sturionilor*. Corpul acestuia este acoperit de plăci. Are de obicei culoarea galben-cenușiu și o lungime ce variază între 80 cm și 1,2 metri. Există, însă, și exemplare care măsoară până la 2 metri și cântăresc 60 kg. Este un pește marin migrator, care parcurge distanțe foarte lungi, pentru a se înmulți în fluvii. Primăvara, femelele depun icrele în fluvii. Puii trăiesc în Dunăre până în iunie-iulie, când se deplasează spre mare. Până la 2-3 ani, aceștia rămân la gurile fluviului Dunărea.

PĂSTRUGA (*Acipenser stellatus*)

Dintre toți *sturionii*, păstruga are talia cea mai zveltă și mai elegantă. Capul este acoperit cu șiruri de plăci osoase, care formează adevărate scuturi. Botul este lung și lățit. Culoarea corpului variază după mediul în care trăiește. Astfel, păstruga din Marea Neagră are o culoare aproape neagră, iar cea din Dunăre este cenușie. Poate ajunge la o lungime maximă de 2,14 m și la o greutate de 68 kg. Dar, de obicei, păstruga nu măsoară mai mult de 1 metru. Este un pește migrator, care trăiește în Marea Neagră, Marea de Azov și Marea Caspică. Rar, pătrunde în Marea Adriatică, prin strâmtoarea Bosfor. Se hrănește cu pești și moluște mici. Păstruga se înmulțește în Dunăre.

MORUNUL (*Huso huso*)

Morunul este cel mai mare pește din apele României, Marea Neagră și Marea Caspică. Face parte din familia *sturionilor*. Poate ajunge la peste o tonă greutate și aproximativ 9 metri lungime. Asemenea exemplare trăiesc până la 75 de ani. De obicei, însă, morunii măsoară 2-2,5 metri și cântăresc până la 80 kg. Culoarea corpului este, în general, cenușie, iar abdomenul este alb. Morunii din Marea Neagră au o culoare mai închisă, aproape neagră. Fiind un pește marin migrator, morunul se deplasează, începând din luna martie, în râuri și fluvii pentru reproducere. Unele exemplare ajung în fluvii vara sau toamna, unde rămân și pe timpul iernii. Altele iernează în mare, la o adâncime de 60-70 metri. Se hrănesc cu moluște, creveți, hamsii și guvizi. Atât icrele, cât și carnea morunului sunt foarte scumpe și apreciate.

CHEFALUL MARE sau LABANUL (*Mugil cephalus*)

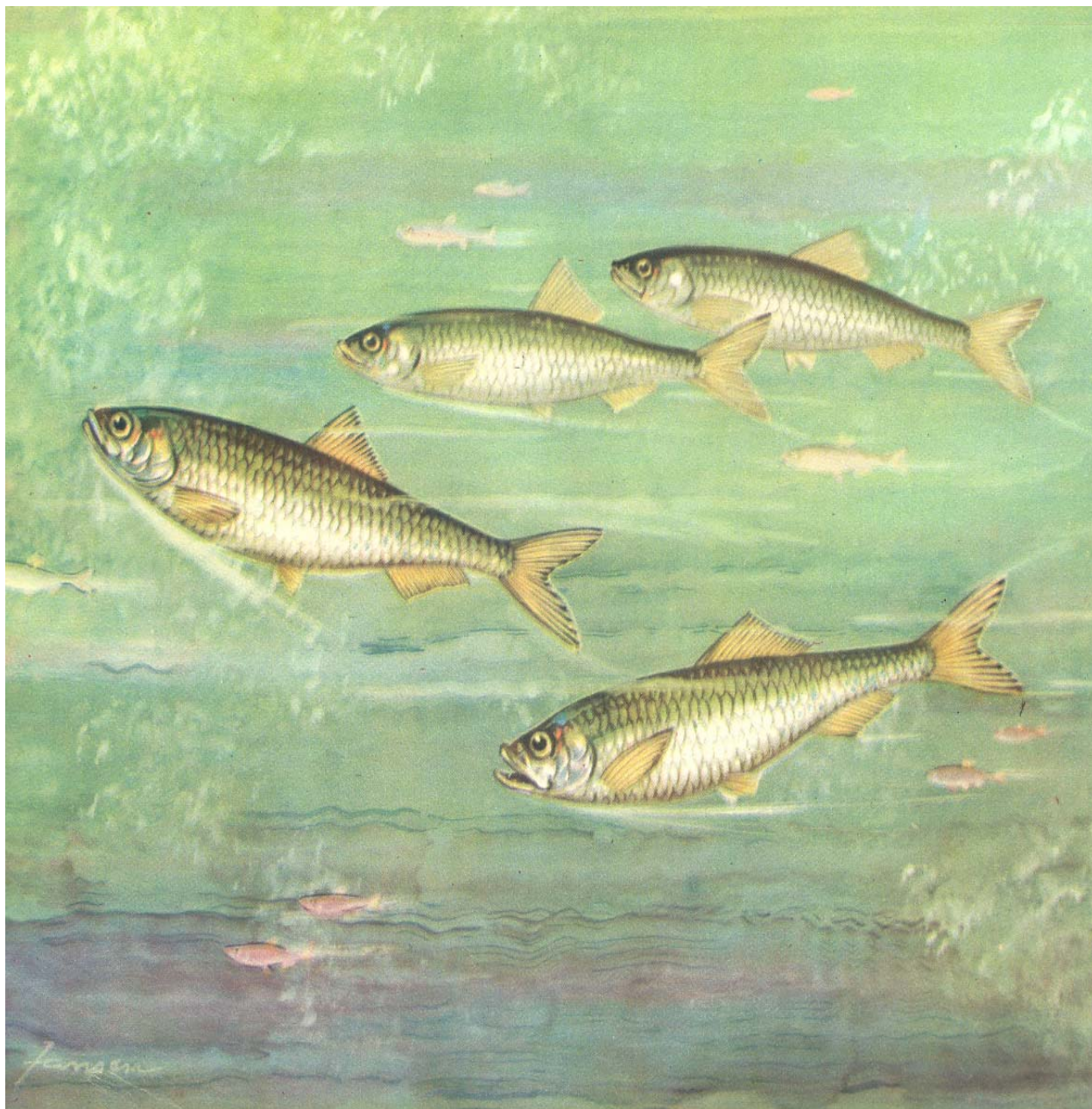
Chefalul mare ajunge la 62 cm și o greutate de 3,5 kg după ce trece de 16 ani. Exemplarele obișnuite măsoară însă 25-50 cm și ating o greutate de până la 1 kg. După ce se reproduc și ierneză în mare, atât puii, cât și adulții migrează spre coastă și pătrund în lacurile litorale și chiar în gurile fluviilor. Aici caută apa bine încălzită. Când temperatura este ridicată și apa caldă, chefalii mari nu părăsesc aceste ape puțin adânci. La primele semne de răcire a vremii, migrează înapoi în mare. Chefalul mare are carnea și icrele foarte bogate în iod.

LUFARUL (*Pomatomus saltatrix*)

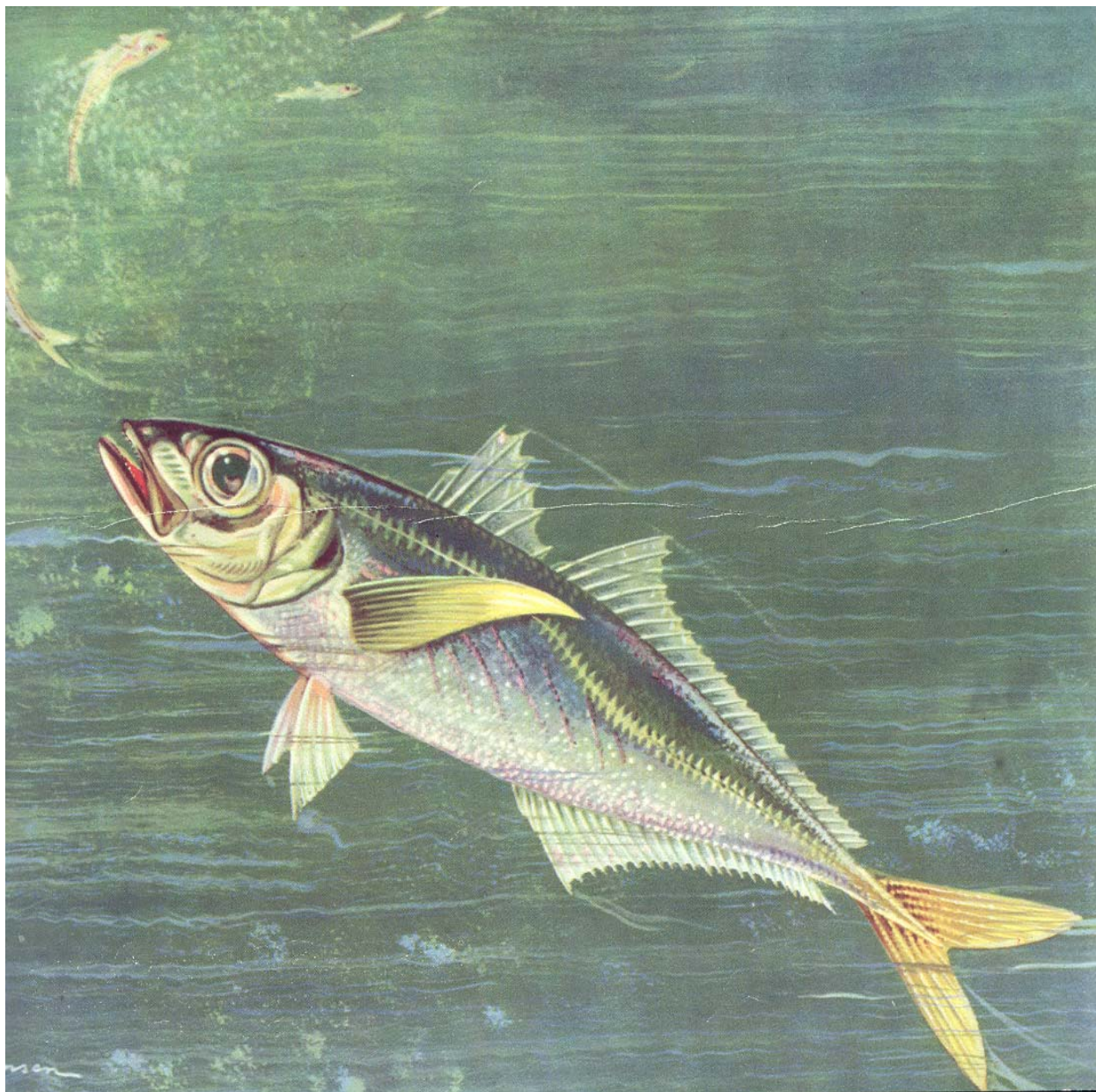
Lufarul este un pește marin răpitor lacom și de temut. Răspândit în aproape toate mările, oceanele Atlantic și Indian, el trăiește și în zona litorală a Mării Negre. Are o lungime ce variază între 30 și 50 cm (rar ajunge la 1,10 m). Lufarul are dinți puternici și înoată cu viteză atât la suprafață, cât și la fundul apei. Se hrănește înghițind cu lăcomie scrumbii, aterine și stavrizi, pe care îi urmărește în deplasările lor.

ȘPROTUL (*Sprattus sprattus phalericus*)

Șprotul este un pește mic, răspândit în Oceanul Atlantic, Marea Mediterană și Marea Neagră. Trăiește în cârduri mari, care migrează de-a lungul întregului litoral. Nu ajunge, însă, niciodată în lacuri și râuri. De obicei, măsoară între 8 și 11 cm și cântărește 9 grame. Din șprot se prepară conserve în ulei foarte gustoase.

STAVRIDUL (*Trachurus mediterraneus ponticus*)

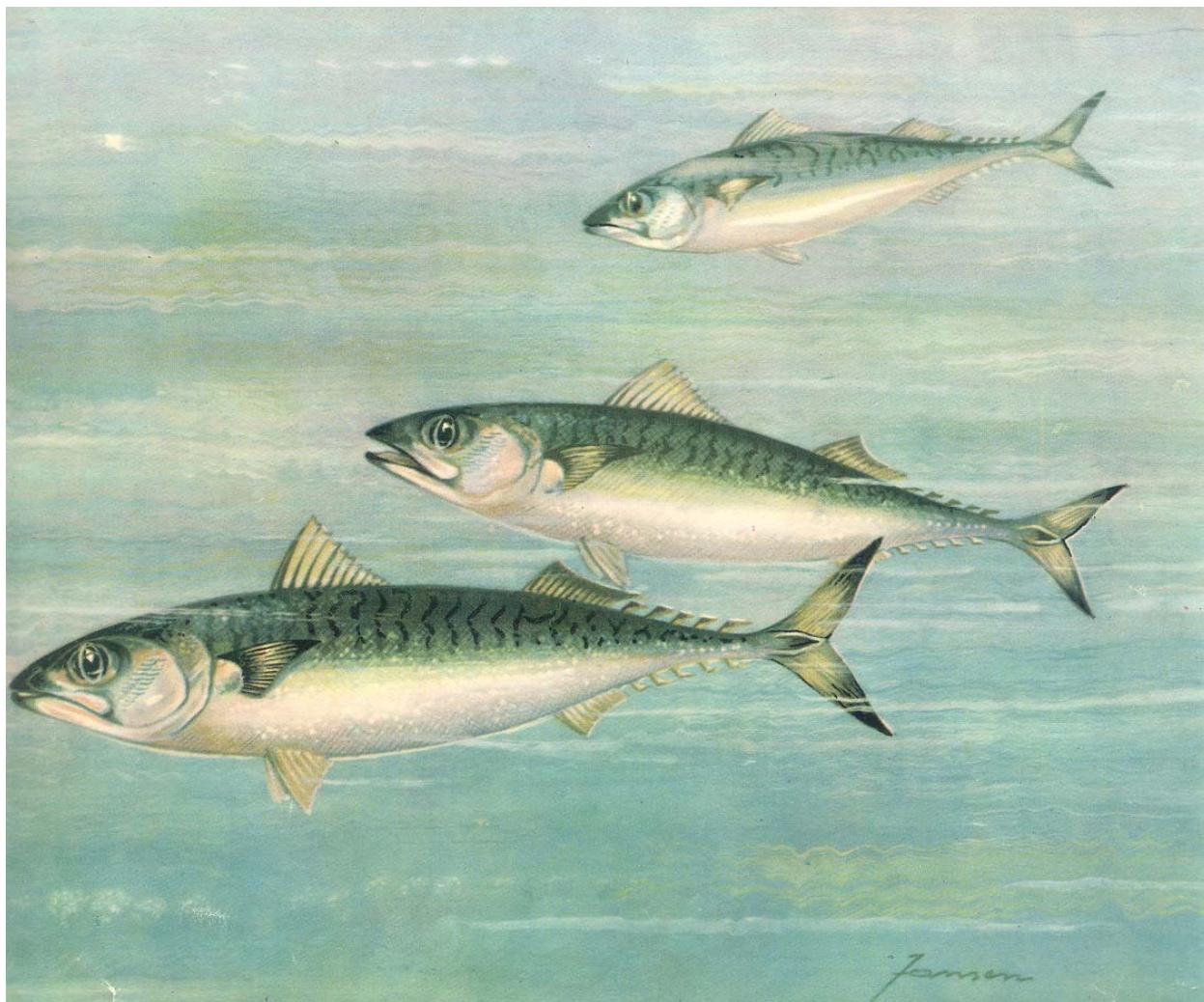
Stavridul este unul dintre cei mai răspândiți și mai frumoși pești din Marea Neagră. Lungimea lui ajunge până la 50 cm, iar greutatea poate atinge 2 kg. Coloritul corpului este frumos: verzui pe spate și argintiu cu irizații albastre-violete pe laturi și abdomen. Fiind un pește foarte răspândit în mările și oceanele lumii, stavridul se pescuiește în cantități industriale.

HAMSIA (*Engraulis engrasicholus ponticus*)

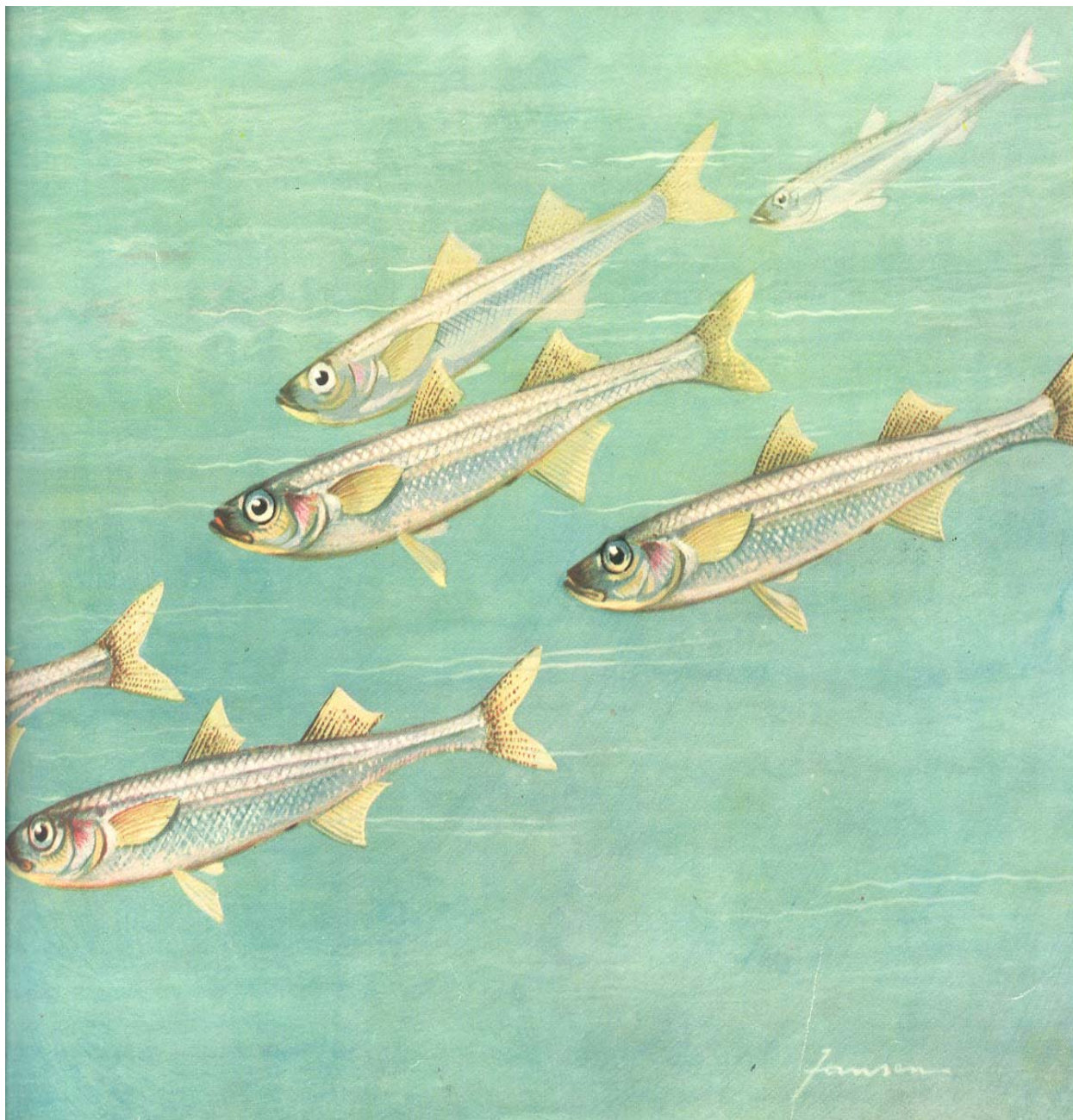
Hamsia este un pește foarte răspândit în Marea Neagră. Are o lungime de 8-12 cm și o greutate de până la 10 grame. Are un corp aproape cilindric, iar falca superioară este mult mai lungă decât cea inferioară, ceea ce permite gurii să se deschidă larg. Trăiește în cârduri mari, uneori de zeci de mii de indivizi. Este un pește migrator: pătrunde deseori în lacurile litorale dulci-sărate. În căutarea hranei, hamsia ajunge chiar și în Marea de Azov.

SCRUMBIA ALBASTRĂ (*Scomber scombrus*)

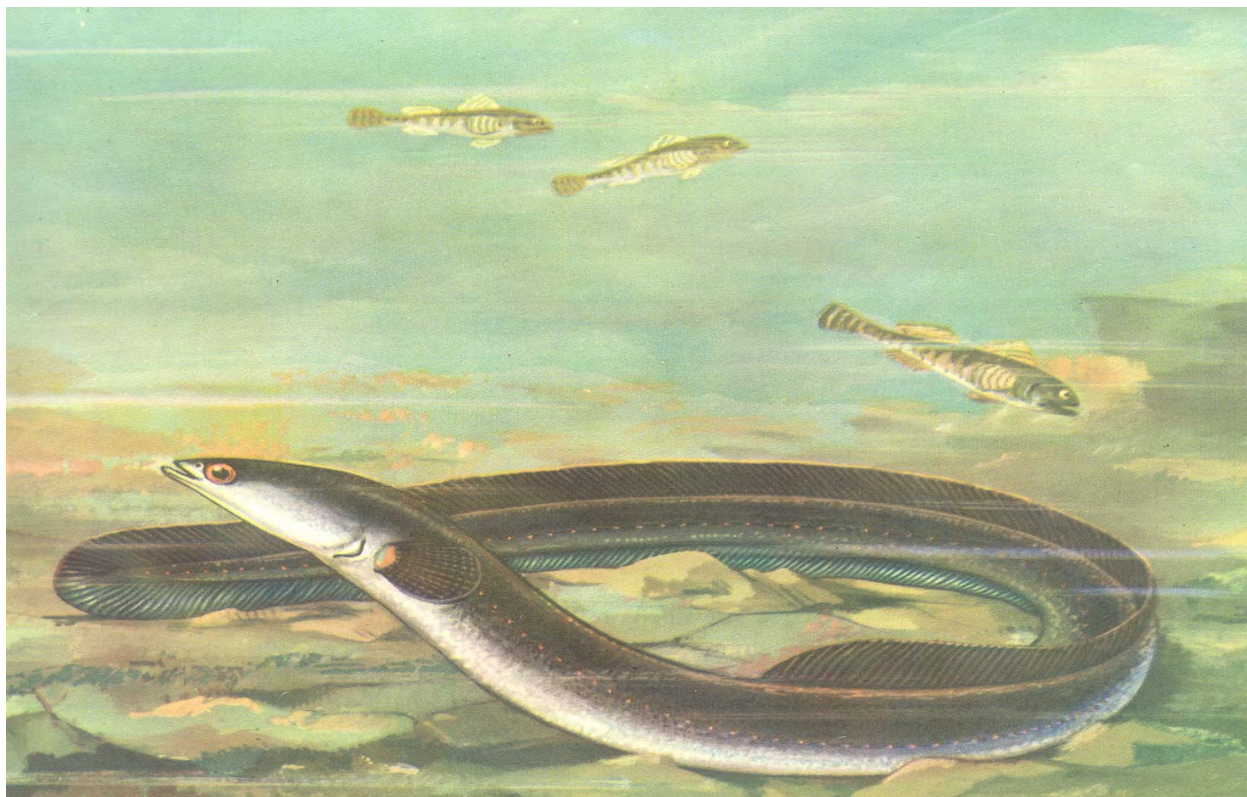
Scrumbia este unul dintre cei mai valoroși pești ai Mării Negre. Se întâlnește și în Oceanul Atlantic, Marea Mediterană, Marea Nordului și Marea de Azov. Măsoară 20-30 cm și are o greutate de până la 250 grame. În căutarea hranei, scrumbia albastră se deplasează de la o mare la alta. Se hrănește cu plancton, viermi și pești. Puii de scrumbie pătrund în Marea Neagră, deoarece aici găsesc hrană din belșug pentru a se dezvolta. După ce se ospătează, cârdurile de scrumbii albastre se întorc în Marea Marmara, unde se reproduc. Scrumbia albastră are o carne grasă, dulce și gustoasă, lipsită de oase și foarte apreciată.

ATERINA (*Atherina mochon pontica*)

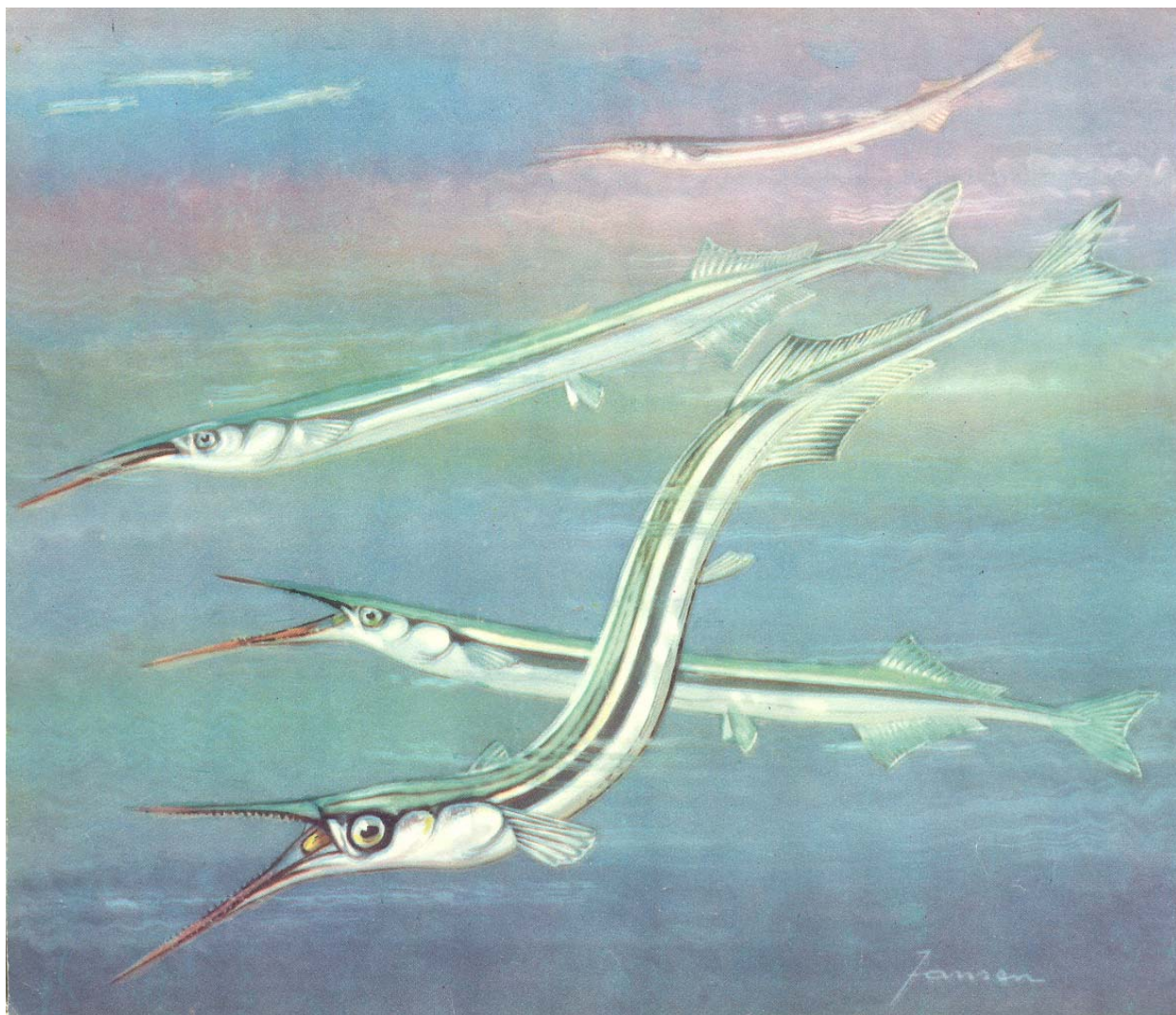
Este un peștișor lung de 9-10 cm, specific Mării Negre. Interesant este faptul că aterinele tinere sunt aproape transparente. Cărdurile de aterine migrează de-a lungul țărmului, căutându-și hrana. Câteodată, pătrund și în lacurile litorale dulci sau sărate. Carnea acestui pește este fină și gustoasă.

ȚIPARUL DE MARE - ANGHILA sau HELIOSUL (*Anguilla anguilla*)

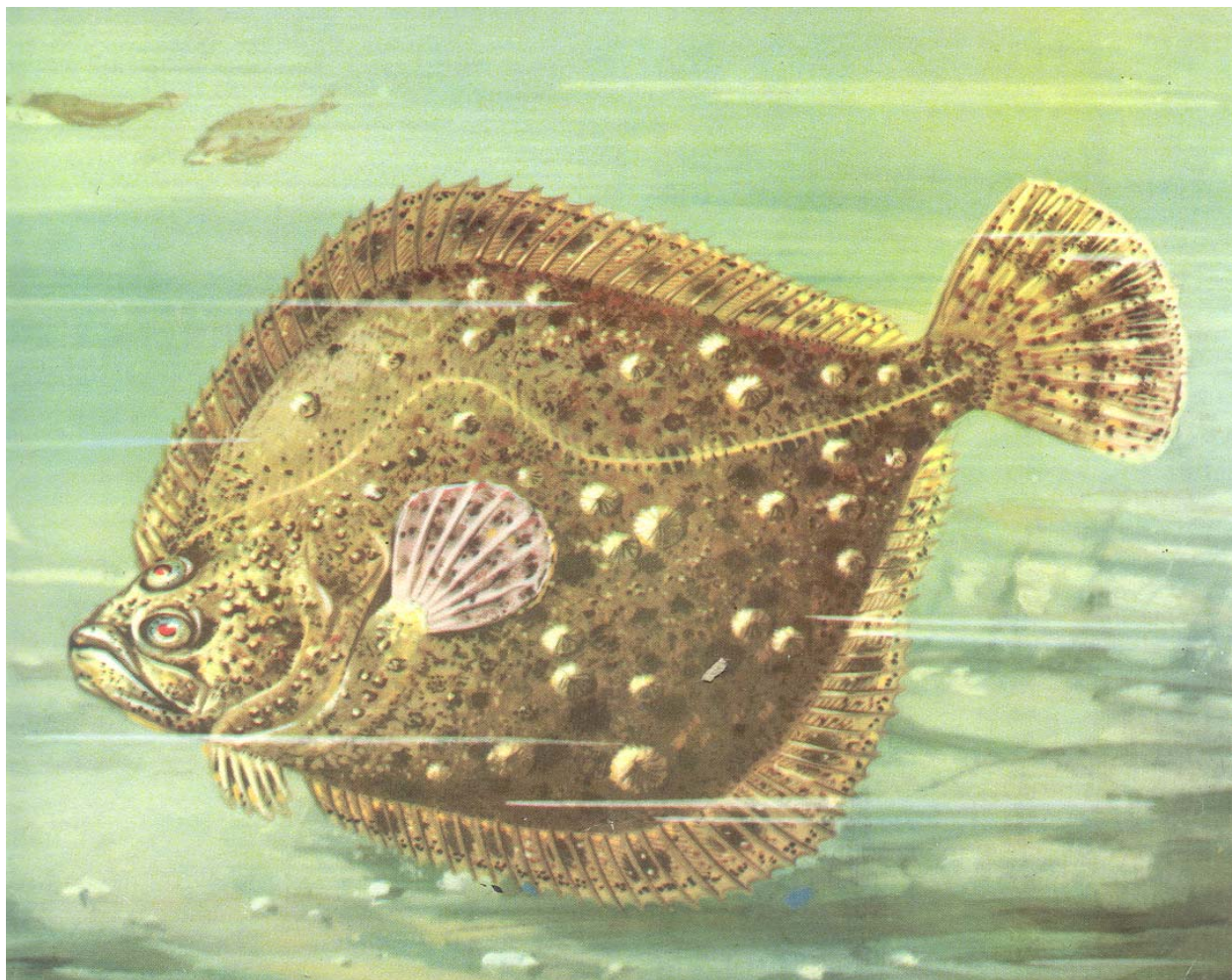
Anghila se întâlnește rar în Marea Neagră, Dunăre, unele bălți din zona Dunării și râuri afluate ale Dunării. Peștele este lung de 0,50-1 m, cântărește 2 kg (uneori, 4-5 kg) și se aseamănă cu un șarpe. Am putea spune că anghila trăiește doar pentru a întreprinde două mari călătorii. Prima călătorie este cea de nuntă: la vârsta de 6-9 ani, anghila părăsește locurile unde și-a petrecut tinerețea și se îndreaptă spre locurile de reproducere - o călătorie de mii de kilometri care se oprește în zona Mării Sargaselor după 5-6 luni. Este drumul fără întoarcere, căci, după această călătorie, anghila moare. Puii, care nu depășesc 2 mm, pornesc în cea de-a doua călătorie - a vieții - înotând la suprafața apei către apele dulci ale Europei pe același drum ca și generațiile anterioare. Aceștia pleacă din locul unde au luat naștere către meleagurile unde și-au petrecut tinerețea strămoșii lor. La început, sunt purtați de curenți, iar după 2 ani înoată orientându-se cu ajutorul organelor de simț. În decursul călătoriei, care durează 3 ani, puiul de anghilă crește până la 75 mm. La început, este un peștișor fricos, care trăiește în călduri și se hrănește cu răcușori, melci și peștișori. Cu trecerea anilor, anghila devine răpitor, pregătindu-se pentru a întâmpina peripețiile și greutățile călătoriei de nuntă.

ZĂRGANUL (Belone belone)

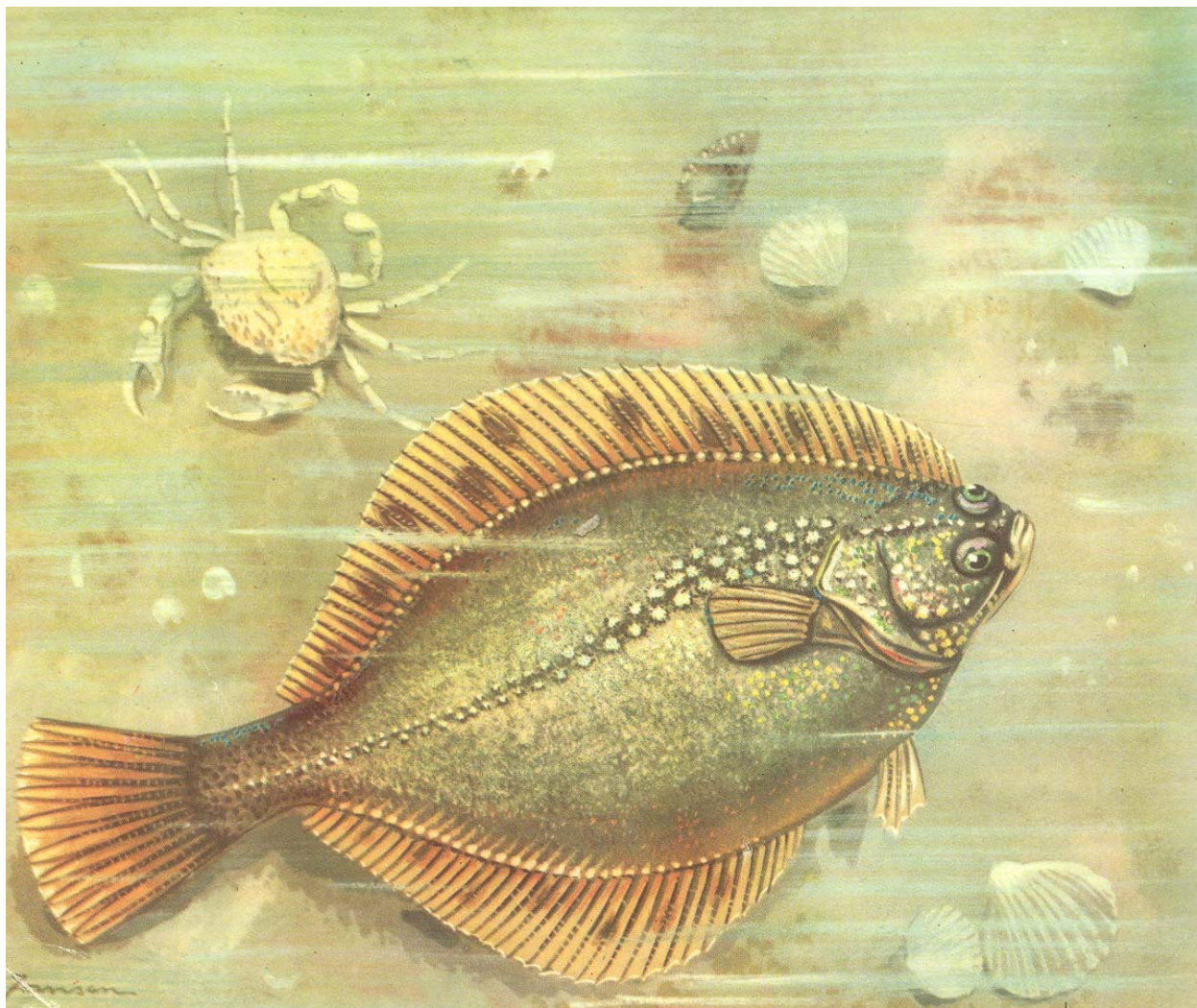
Zărganul trăiește în apele Mării Negre, care scaldă litoralul nostru, ca de altfel în întreaga zonă de coastă a Mării Negre și Mării de Azov. Denumirea populară a zărganului este „știuca de mare”, deoarece acesta seamănă cu o știucă. Are corpul lung, zvelt, foarte subțire și aproape cilindric. Botul zărganului este lung, cu falca inferioară proeminentă și fără dinți, care se găsesc numai pe falca superioară. Spatele acestui pește este verzui-alburiu, iar laturile și burta sunt de culoare argintie. Oasele sunt verzi. Se hrănește cu hamsii și pui de chefal.

CALCANUL (*Rhombus maeoticus*)

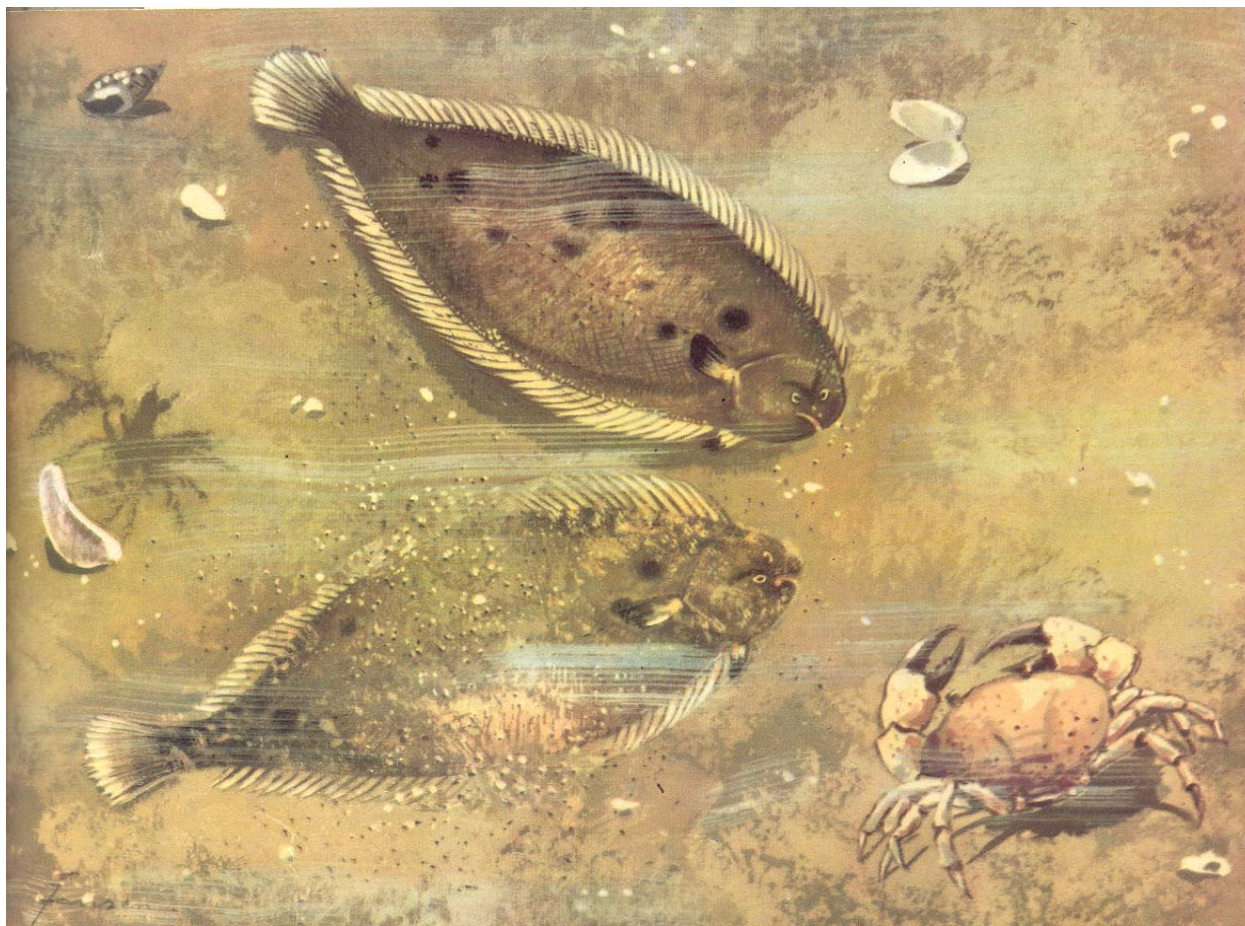
Calcanul are o formă ciudată: este turtit lateral, cu ochii situați pe partea stângă a capului. Dacă privim un calcan, ceea ce vedem deasupra este partea lui stângă și nu spatele, deoarece el stă așezat pe partea dreaptă. Dar calcanul nu a fost de mic un pește atât de ciudat. Din ou iese un peștișor perfect simetric, care, după două luni, capătă forma turtită. Corpul calcanilor adulți este acoperit cu solzi mici și „butoni” osoși mari. Ajunge până la 1 metru lungime și o greutate de 8-10 kilograme. În ciuda faptului că, după înfățișare, pare un pește pașnic, calcanul este totuși un răpitor care vânează hamsii, guvizi sau alți pești mici. Carnea calcanului este albă și gustoasă.

CAMBULA (*Pleuronectes flesus*)

Cambula este răspândită în Marea Neagră, Marea de Azov și Marea Marmara. Spre deosebire de calcan, are corpul rombic, alungit, acoperit cu solzi mici și culcat pe partea stângă. Ceea ce se vede deasupra nu este spatele peștelui, ci una dintre laturile corpului. Nu crește mai mult de 45 cm și atinge o greutate ce variază între 100 și 300 grame. Cambula trăiește pe fundul nisipos la mării, de unde își adună hrana (peștișori, moluște, viermi, crustacee). Interesant este că puii trăiesc în ape dulci. La maturitate, cambula migrează în apele sărate ale mării.

LIMBA DE MARE (*Solea nasuta*)

Limba de mare este un pește care trăiește pe fundul nisipos al mării. Ambii ochi se găsesc pe partea dreaptă a corpului. Gura este mică, iar falca superioară se prelungește peste cea inferioară. Corpul este acoperit cu solzi mai aspri pe partea dorsală și mai mărunți pe cealaltă parte. Acest pește are capacitatea de a-și schimba culoarea corpului în funcție de nuanțele fundului mării. Interesant este faptul că procesul este dirijat de ochi, prin intermediul sistemului nervos. Această însușire a fost demonstrată experimental: peștii orbi nu mai sunt capabili să-și schimbe culoarea corpului. Limba de mare trăiește ascunsă în nisip, de unde vânează insecte și crustacee. Nu are o lungime mai mare de 30 cm, fiind cel mai mic pește asimetric din apele noastre.

CĂLUȚUL DE MARE (*Hippocampus hippocampus*)

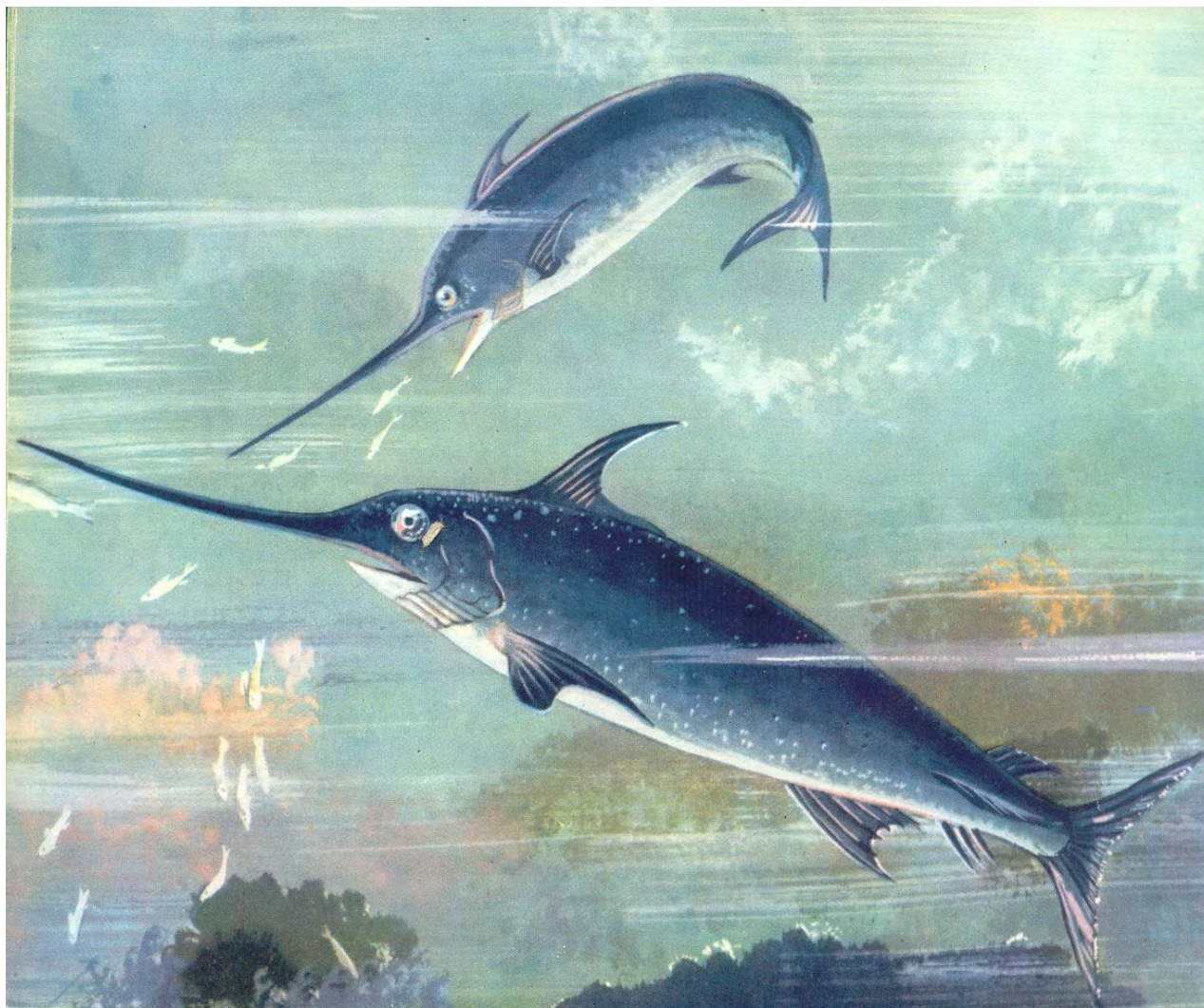
Căluțul de mare viețuiește printre tufele de iarbă de mare, la o distanță mică de țărm. Acest peștișor curios pare o piesă de șah și măsoară 10-12 cm. Interesant este faptul că puii se dezvoltă într-o pungă situată sub abdomenul masculului, de unde, după 2-3 săptămâni, se răspândesc în apa mării. Căluțul de mare își poate schimba culoarea corpului pentru a se adapta mediului înconjurător și a se feri de dușmani.

ACUL DE MARE (*Syngnathus tenuirostris*)

Printre tufele de *Zostera* trăiește acul de mare. Este un pește ciudat, care seamănă cu o tijă subțire de trestie cu multe noduri, de grosimea unui creion. Acul de mare este răspândit în Marea Neagră, Marea Mediterană, Marea Adriatică și Marea de Azov. Atinge o lungime de 36,5 cm, are botul lung și turtit lateral. Spre deosebire de alți pești, acul de mare înoată vertical. Se hrănește cu peștișori și crustacee, fiind foarte mâncăcios din fire.

PEȘTELE CU SPADĂ (*Xyphias gladius*)

Peștele cu spadă - sau peștele cu suliță - este unul dintre cei mai temuți pești ai mărilor și oceanelor. Este foarte curajos și se încumetă să atace chiar peștii mari. Toată puterea și îndrăzneala lui stau în falca de sus, prelungită ca o spadă puternică și tăioasă, care străpunge burta adversarului. Peștele, care ajunge la 3-5 metri lungime și până la 300 kilograme, are corpul lipsit de solzi, de culoare albastru închis (sau cafeniu închis) pe spate și argintiu pe abdomen. Nu numai peștii, ci și pescarii se tem de peștele cu spadă, deoarece uneori acesta atacă ambarcațiunile, pe care le poate sparge.

GUVIDUL DE MARE (*Gobius ophiocephalus*)

Pe fundul pietros al Mării Negre, în vecinătatea țărmului, trăiește guvidul de mare. Are capul turtit, lat, cu buza superioară groasă și lățită lateral. Înotătoarele de pe burtă sunt unite și formează o ventuză cu ajutorul căreia peștele se poate fixa de stânci. Se hrănește cu diverse crustacee. Guvidul de mare nu depășește 25 cm lungime.

RÂNDUNICA DE MARE (*Trigla lucerna*)

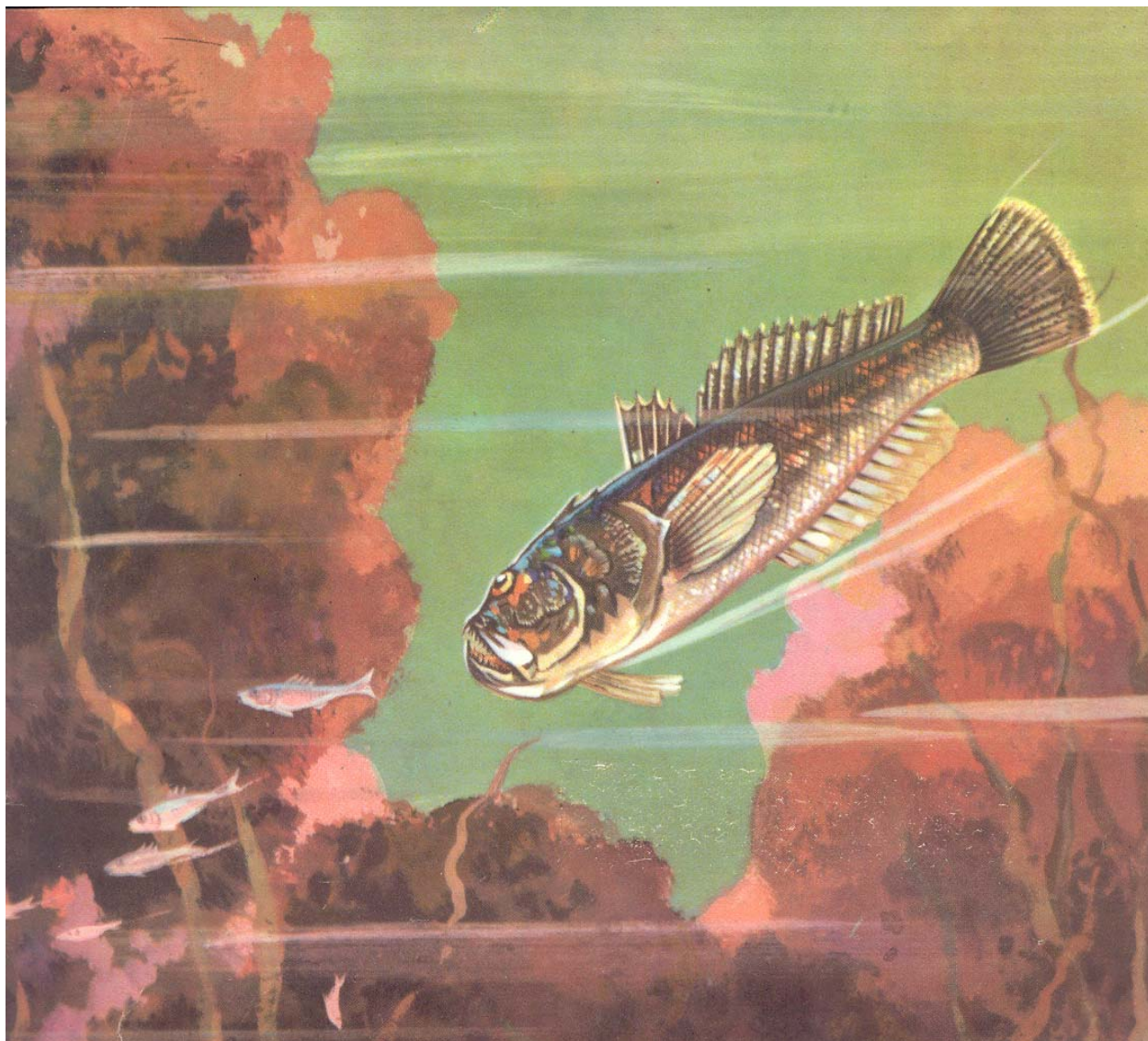
Rândunica de mare este un pește marin rar, care ajunge până la 66 cm lungime și 3 kilograme. Are corpul viu colorat, acoperit cu solzi mici. Înotătoarele pectorale, care par niște aripi de rândunică, se prelungesc asemenea unor gheare îndoite, cu ajutorul cărora peștele se poate târâ pe fundul mării. Datorită culorilor sale vii, rândunica de mare este cel mai frumos pește din Marea Neagră. Are o carne foarte gustoasă.

DRAGONUL sau DRACUL DE MARE (*Trachinus draco*)

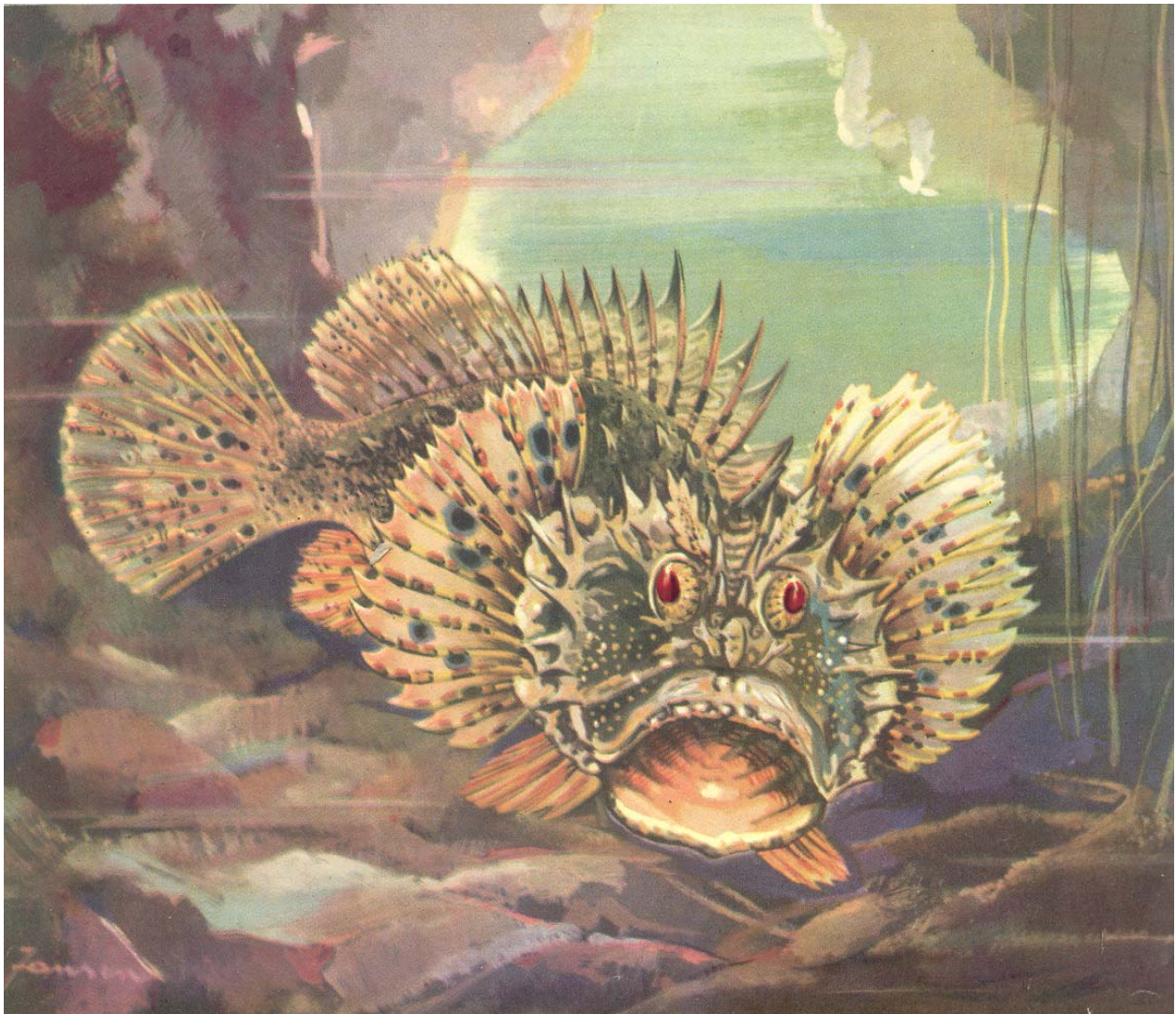
În apropierea țărmului, pe fundul nisipos al mării, trăiește dragonul sau dracul de mare. Este răspândit în Marea Neagră, Marea Mediterană, Marea de Azov, precum și în apele țărmurilor europene ale Oceanului Atlantic. Nu are o lungime mai mare de 30-40 cm. Dragonul are o înfățișare ciudată: capul umflat, ochii bulbucați și mari. Pe spate are o înotătoare formată din țepi veninoși a căror înțepătură este foarte dureroasă. Se hrănește cu viermi, crustacee, pui de pești și în special pui de calcan.

BOUL DE MARE (*Uranoscopus scaber*)

Boul de mare este un pește cu corpul umflat și o lungime de circa 30 cm. Pe cap are niște prelungiri asemănătoare coarnelor de la vite, de unde-i provine și denumirea. Seamănă cu dragonul, dar are buzele mai groase, iar capul este îmbrăcat în plăci osoase. Trăiește acoperit în nisip, de unde vânează fără efort pui de pește și viermișori. Are o armă foarte eficientă ce păcălește prada: din gură îi atârână un filament, pe care peștișorii îl cred vreo algă. Aceștia se reped să-l înhațe și cad direct în gura boului de mare.

SCORPIA DE MARE sau PORCUL DE MARE (*Scorpaena porcus*)

Scorpia de mare este un pește ciudat, care trăiește de obicei în apele Oceanului Atlantic și în Marea Mediterană. Se întâlnește, însă, și în Marea Neagră. Măsoară 15-20 cm, foarte rar 30 cm. Capul este acoperit cu plăcuțe osoase. Corpul are o culoare cafenie, cu puncte negre. Înotătoarele scorpiei de mare au țepi veninoși, care sunt arme temute de atac. Interesant este faptul că acest pește are capacitatea de a-și schimba culoarea corpului, pentru a se adapta mediului înconjurător.

Bibliografie:

ATLASUL PEȘTILOR DIN APELE R.P.R.

Editura Științifică

București, 1963

Autori:

Prof. Th. BUȘNIȚĂ, membru corespondent al Academiei R.P.R.

Ing. I. ALEXANDRESCU

Planșe color:

V. JANSEN

Enciclopedia „Viața în Marea Neagră” este realizată în cadrul Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor, Direcția Managementul Resurselor de Apă - Serviciul Managementul Integrat al Zonei Costiere și Ape de Frontieră.

Mulțumim Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa” - Constanța pentru sprijinul acordat în realizarea acestei enciclopedii.

MINISTERUL MEDIULUI ȘI GOSPODĂRIII APELOR

Direcția Managementul Resurselor de Apă

Serviciul Managementul Integrat al Zonei Costiere și Ape de Frontieră

București

Ianuarie 2006